

RECENZJE

A.V. Ciljurik, S.V. Ševčenko: Lesnaja fitopatologia. Praktikum. Višča škola, Kiev 1983. Opr., str. 176, nakład 3000, cena 1 rbl.

W odróżnieniu od podręcznika S.V. Ševčenki pt. „Lesnaja fitopatologia”, recenzowanego w „Sylwanie”, nr 7 z 1980 r., „Praktikum”, stanowiące jego uzupełnienie, zawiera przede wszystkim opisy chorób drzew leśnych, a także szczegóły budowy owocników i ekologii najważniejszych patogenów.

Rozdziały wstępne książki zawierają także omówienie podstawowych technik laboratoryjnych stosowanych w fitopatologii leśnej, metodykę prac badawczych w mikologii i fitopatologii, wreszcie przedstawiają w zarysie zagadnienia klasyfikacji i rozpoznawania grzybowych, bakteryjnych, wirusowych i niepasżytnicznych chorób roślin, morfologię i systematykę grzybów. Poszczególne choroby drzew leśnych, ich symptomy i sprawców omówiono w odrębnych rozdziałach. Są więc rozdziały o chorobach owoców i nasion drzew, chorobach siewek, chorobach igliwia, chorobach liści drzew i krzewów, chorobach typu nekroz i tzw. czarcich moteli oraz związanych z występowaniem półpaszytów kwiatowych. W kolejnych rozdziałach przedstawiono klasyfikację zgnilizn drewna pni i korzeni oraz omówiono biologię ich sprawców — patogennych grzybów. Końcowe rozdziały poświęcono grzybom niszczącym drewno na składowiskach, tzw. grzybom domowym i innym niszczącym drewno techniczne, a także grzybom jadalnym i trującym. Tematyka dwóch ostatnich rozdziałów nie jest wprawdzie zgodna

z tytułem książki, bowiem dotyczą one chorób roślin uprawnych i chorób roślin ozdobnych, niemniej wiadomości tam zamieszczone są ważne dla dydaktyki. Książkę zamyka wykaz zaleconego piśmiennictwa, indeks rzeczowy oraz indeks nazw łacińskich.

Ponieważ książka ma być dla poznających podstawy nauki o chorobach drzew leśnych ważną pomocą dydaktyczną, każdy z jej rozdziałów zakończono opisem jednego lub kilku ćwiczeń praktycznych pod nazwą „Praca laboratoryjna”. Opisów ćwiczeń zamieszczono łącznie 29. Na uwagę zasługuje bardzo starannie dobrany materiał ilustracyjny, a zwłaszcza zestawienia (w formie tablic) rysunków przedstawiających sprawcę określonej choroby. Przykładowo, w zestawieniu na rys. 67 (*Phaeolus schweinitzii*) zamieszczono rysunek owocników w przekroju, ważne diagnostycznie elementy makro- i mikroskopijne (pory hymenoforu i zarodniki) oraz schemat rozmieszczenia zgnilizny wywołanej przez omawiany patogen w pniu i układzie korzeniowym drzewa. Taki dobór materiału ilustracyjnego gwarantuje dobre zapamiętanie przez studiującego najbardziej istotnych zagadnień z zakresu fitopatologii leśnej i, biorąc za kryterium sprawność nauczania, jest niekiedy bardziej przydatny niż najdłuższy nawet opis struktury lub zjawiska. Treść książki, oprócz rysunków i czarno-białych fotografii, uzupełnia 16 tablic z fotografiami lub barwnymi rysunkami owocników grzybów lub porażonych przez nie organów drzew. Niedogodnością w posługiwaniu się tablicami jest to,

że nie ma podpisów pod poszczególnymi barwnymi ilustracjami, a odnośniki do reprodukowanych na tablicach rycin znajdują się w tekście. Ponadto na tablicy VIII (4) jest reprodukcja barwnego diapozytywu przedstawiającego owocniki *Fomitopsis pinicola* na pniu drzewa, nie zaś owocniki *Inonotus dryadeus*, jak to się sugeruje w tekście na str. 112.

Książka może stanowić dla studiujących dobre uzupełnienie krajowego podręcznika prof. dr. Karola Mańki „Fitopatologia leśna” (wyd. III — 1981 r.) i znanego podręcznika doc. A. Černego „Lesnická fytopatologie” (1976 r.).

Maciej Z. Szczepka

Miroslav Válek, Jindro i Zdeno Vlach: Pieśń o lesie. Wyd. 2. Wyd. „Śląsk”, Katowice 1983. Str. 200, nakład 20 tys., cena 750 zł.

Albumy o tematyce leśnej, mimo wielkiego społecznego zainteresowania lasem, ukazują się w Polsce rzadko. Jedną z przyczyn takiej sytuacji są znaczne trudności poligraficzne, co w przypadku wysokiej klasy książek zawierających np. reprodukcje barwnych diapozytywów odgrywa rolę decydującą. Dobrze się więc stało, że wydawnictwo „Śląsk” z siedzibą w Katowicach, jedyna krajowa oficyna wyspecjalizowana w przekładach pozycji literatury czeskiej i słowackiej, podjęło

inicjatywę współpracy z edytorami naszych południowych sąsiadów. Jednym z owoców tej współpracy stał się przepiękny album „Pieśń o lesie”, autorstwa znanych słowackich fotografików-przyrodników. Książka wydrukowana została w Słowacji na doskonałym papierze kredowym i wyposażona w mocną płócienną okładkę z atrakcyjną, barwną obwolutą. Zdjęcia reproduktowane w albumie (są to zarówno fotografie czarno-białe jak i barwne) autorzy wykonywali w większości w Karpatach słowackich i w dolinie Dunaju. Całostronicowe portrety fotograficzne zwierząt leśnych, i to tak rzadkich jak niedźwiedź brunatny, czapla purpurowa i orzeł przedni, stanowią dowód wysokiego kunsztu autorów. Należy podkreślić, że zdjęcia rzadkich zwierząt reproduktowane w albumie zostały wykonane nie w ogrodzie zoologicznym, co stało się, niestety, nagminną praktyką wielu fotografików, ale w przyrodzie, w naturalnym dla tych gatunków środowisku. Dlatego też recenzowany album może mieć wartość nieomal przyrodniczego dokumentu.

Cena książki nie odstraszyła nabywców, ponieważ cały jej nakład został natychmiast sprzedany. Czekamy zatem na następne, trzecie wydanie albumu „Pieśń o lesie”.

Maciej Z. Szczepka